

Telegraful Roman

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

Abonamentul:

Pe un an 32 leu.

Pe șase luni 16 leu. — Pe trei luni 8 leu.

Corespondențe

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul Inserțiunilor, după învoială

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Insemnări

Țără noastră

Dăți credinței cinstea și locul ce i se cuvine în lume și omenirea își va da lupta biruină, și va fi cea mai bună lume din căte poate face omul. Așa glăsuește un mare gânditor al neamurilor, iar apostolul găinilor, Pavel, povăduiește pe evrei zicând: Fără credință nu este cu puțină a plăcea lui Dumnezeu. Ea este adeverirea celor nădăduite și dovedirea lucrurilor celor nevăzute.

Lipsa credinții religioase s'a arătat în toate vremile ca pricina de pri-mejdie și isvor al tuturor relelor și năpăstuirilor. Necredința sapă sufletul omului și al neamurilor și dărâma împăratii. Ea merge tot drumul mână în mână cu proasta neștiință, care nu-i deloc o tovarășă plăcută. Aici samănă certe și nenorociri, dincolo desfrâu și boale, pretutindeni dureri și păcate, și nicaieri nu îmbie cu liman și odihnă.

Credința e rădăcina fericirii omenesti. Omul are trebuință de credință religioasă, pentru liniștea lui sufletească, pentru întărirea lui morală, pentru mulțumirea și pentru fericirea lui vremelnică și veșnică. Credința e isvor de viață vie, isvor de sănătate, isvor de belșug, și cel mai de frunte chizeș pentru asigurarea viitorului. Din adâncul inimii omului se înalță puterea aceasta dăruită de Dumnezeu, sfântă și cerească hrana și sufletului, suflată în el de Atotputernicul. Ea urzește lumina cunoștinței, crește puterea de muncă, înăspriște curajul de a trudi și a suferi, a lupta și a biru lumea.

In sinul neamului românesc, ideile religioase — credința — au format totdeauna în trecut temelia creșterii și întăririi naționale. De aceea a putut înfrunta toate năpăstuirile ce a dat asupra lui, a putut să-și susțină viața în toate nevoiele vremilor ce l-au năpădit. Cu temeiul credinții a surpat toate zăgazurile de opreștie și a ieșit biruitor în vîrtejul luptelor pentru viață și în pornirea vrăjmașă a istoriei de-a-i fura sufletul. Credința a luminat mintea de a înțelege dreptatea lui Dumnezeu, de a înțelege că binele și cinstea trebuie să biruască. Si tot credința a îndrumat pe strămoșii noștri să strângă paloșul și să izbească cu nădejde în vâltoare luptelor pagâne, apărând crucea și cinstea neamului. Credința cu puterea ei de vrajă a înfrățit pe toți fișii neamului dând pe câmpul libertății cea mai strâlucită înțășare individualității lui etnice.

Astăzi când zările se limpezesc, când simțim mai deslușit și mai hotărât adevărul grăit de Pavel: credința e adeverirea celor nădăduite, când pe povârnișul, pe care floarea omenirii a pălit și veștejtit de suflările de foc ale vremii de prăpăd, vedem că se deschide și pentru noi un drum ce duce la culme, porunca Tatălui ne îndeamnă mai mult ca ori când, să ne lăpădăm de măruntele porniri individuale, să desfășăm fapturile diavolești: urile și certele și

iubind unii pe alii într'un gând să mărturisim: credința în Dumnezeul răspărtirii drepte și în duhul veșnic al neamului.

Și atunci vom fi tari, nebiriți!

Manifestul împăratesc
către popoarele Austriei

Suveranul Austriei recunoaște prin un manifest alcătuirea statelor nouă în Austria.

Manifestul cuprinde următoarele:

«Către credincioasele mele popoare austriace!

«Decănd am urcat tronul, năzuința mea neclătită este să aduc tuturor popoarelor Mele pacea dorită, ca ele să-și poată desfășură, în mod binefăcător și neimpedecate prin abstinență și frecări, puterea lor firească și să o poată validată pentru bună starea lor spirituală și economică.

«Frământările groaznice ale răsboiului universal au pus piedici până acum în calea operei de pace. Erosismul și credincioasa suportare a lipselor pline de jerfe au apărat patria, în mod glorios în timpurile acestea grele.

«Sacrificiile mari ale răsboiului trebuie să ne asigure pacea onorifică, în pragul căreia ne găsim astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu.

«Acum trebuie să procedăm fără întărirea la opera de nouă clădire a patriei, pe temeiurile sale naturale și prin urmare cele mai solide. Dorințele popoarelor austriace au să fie aduse în armonie, cu toată îngrijirea, și duse la îndeplinire.

«Sânt decis să realizez lucrarea aceasta, cu libera colaborare a popoarelor mele, în spiritul principiilor, pe care monarhii aliați le-au primit de ale lor în ofertul de pace făcut.

«Austria împlineste voința popoarelor sale, ca pe teritorul unde locuiesc, să formeze o comunitate de stat proprie, — prin aceasta nu se prejudică nici de cum unirea teritoriului polon din Austria cu statul polon independent.

«Orașul Triest și teritorul său, în conformitate cu dorința locuitorilor săi, primește o situație separată.

«Aceasta nouă formăție, prin care nu se atinge nici de cum integritatea țărilor sănătății coroanei ungare, are să garanteze fiecarui stat național neațărarea sa. Ea va apăra totodată și interesele comune, și se va valida prețutindeni unde comunitatea este interesul singuraticelor state.

«În deosebi au să se unească toate puterile în scopul de a rezolvi după cuvintă și dreptate marile probleme, ce rezultă din reacțiunile răsboiului.

«Este neapărat, ca până când noua formăție va lua ființă pe calea legală, să se păstreze neșirbită organizarea de până acum, pentru scutirea intereselor comune.

«Guvernul Meu este încredințat să pregătească fără întârziere toate lucrările pentru noua clădire a Austriei.

«Mă adresez popoarelor, pe căror liberă dispunere are să se întemeieze noul imperiu, să participe la marea operă prin sfătuitorii naționali, cari formați dintre deputații camerei pentru fiecare națiune, au să reprezinte interesele popoarelor între sine, precum și față de guvernul Meu.

«Doresc, ca patria noastră să ia să din vijeliile răsboiului întărită prin concordia dintre națiunile sale, ca o federație de popoare libere.

«Binecuvântarea Atotputernicului să fie asupra lucrării noastre, ca marea operă de pace, care o construim, să însemneze fericirea tuturor popoarelor Mele.

Viena, 16 Octombrie 1918.

Carol m. p.

Hussarek m. p.

Toate cercurile politice din Austria accentuează însemnatatea istorică a manifestului împăratesc; — părările asupra lui sănt, cu toate acestea, foarte deosebite.

Nemții-austriaci nu sănt mulțumiți deplin și zic, că s'au favorizat cehii și slavii de sud. La rândul lor, cehii cer să li se dea și comitatele Ungariei locuite de slovaci. Slavii de sud voiesc unirea tuturor teritoriilor din monarhie, unde locuiesc slavi de sud.

Manifestul de altfel nu arată hotările teritoriilor celor patru state nouă, — o muncă negreșit dintre cele mai grele.

O parte dintre cehi zice, că alcătuirea statului ceh-slav este o afacere internațională, și prin urmare la tratativele de pace se va hotărî asupra ei.

Deputații români ai Austriei s'au constituit în consiliu național, sub președinția lui Isopescu Grecul. Ei cer stat român neatârnător, în cadrele monarhiei, alcătuit din teritoriul Bucovinei și părțile locuite de români din Ungaria.

Deputatul Simonovič a declarat, că deputații români ai Ungariei se vor alătura la cei din Bucovina, în scopul creării unui stat federativ, care s'ar întinde dela Prut până la Dunăre, și care ar cuprinde în sine și românii din Ardeal și Banat. Românii din acest stat — a zis deputatul — vor căuta să se înțeleagă cu maghiarii, cari formează două popoare neslave, care au trebuință unul de altă, încunjurate fiind de slavi.

Ucrainilor le trebuie Galicia răsăriteană, Bucovina și teritoriile din Ungaria.

Acesta ar fi dorințele și nemulțumirile ivite până acum.

In asemenea împrejurări este secret pentru toată lumea felul, în care guvernul contelui Hussarek va încerca să realizeze principiile cuprinse în manifestul dat de împăratul Carol I.

Chestia românească

Despre chestia românilor din Ungaria fostul deputat Dr. Aurel Vlad a declarat în față unui ziarist dela «Deli Hirlap» următoarele:

«Azi, noi români nu mai avem nimic de spus. Ce am avea de zis, o va face colegul meu Dr. Alexandru Vaida în ședința de azi a camerei ungare, citind o declarație a partidului național român. Cuprinsul acestei declarații nu vi-l pot da înainte, căci încă nu-i sigur, dacă va fi lăsat să o citească. De aceea trebuie să așteptăm.

Nouă, ca mai slabă în această țară, nu ni-a rămas alta de făcut, decât cel mult să precizăm punctul nostru de vedere și să ne apărăm mereu contra acuzărilor ce ni se aduc. Orce cales am ales, tot mereu am fost învinuiti că săntem trădători de patrie și agitatori fără înțimă, că urmărim numai interese personale și de căștig, și că săntem exploataitori poporului. Dar acela care are numai puține cunoștințe de sociologie, ar trebui să fie în stare să facă deosebere între marile curente și mici interese. Noi, conducătorii partidului național român, n'am cerut nici odată ceva pentru noi personal, ci numai pentru poporul român. Aceasta a trebuit să recunoască și contele Tisza, cănt a tratat cu noi la 1913».

Iar președintele clubului național Dr. T. Mihali a grăit în față aceluiași gazetar următoarele:

«In 10 Iulie 1910, în calitate de președinte al partidului naționalităților am citit un proiect de adresă al partidului nostru ca răspuns la discursul regelui, că puterile vii ale Ungariei au fost înăbușite de criza politică ce durează în țară de zeci de ani, și toate încercările făcute pentru restabilirea de stări normale, care să garanteze mersul neturburat al vieții de stat, — au rămas fără rezultat. Atunci am dat expresie convingerii noastre, că actualele cadre ale constituției ungare nu ajung să împlină necesitățile de stat și cerințele vieții publice ungare, că a venit vremea de a se largi aceste cadre, și să li se dea un cunoscut, care să corăspundă cu împrejurările politice, sociale și naționale schimbate.

Atunci am accentuat necesitatea introducerii votului universal, egal, direct și secret. Consolidarea statului ungar nu poate fi zidită pe nedreptate sau pe vreo supremăție a unui popor asupra altor popoare ale țării, ci pe mulțumirea tuturor popoarelor de o potrivă. De aceea am cerut ca chestia naționalităților să fie rezolvată în armonie cu sistemul de stat modern întemeiat pe egala îndreptățire deplină.

Precum vedeti, n'am făcut nici odată taină din pretensiunile noastre. Am cerut să se creeze legi și instituții, care să garanteze ființa națională a popoarelor care trăesc în

Ungaria. Dar nimenea nu ne-a luat în serios, nimenea nu ne-a dat dreptate și nimenea n'a vrut să audă de egală îndreptățire. Acum de odată au devenit toți curioși să afle dorințele noastre, să cunoască ce voim. Însă

acum nu numai noi, maghiarii și nemaghiarii, vom rezolva chestia naționalităților, ci și Wilson și antanta, cari privesc orice chestie de naționalitate ca o problemă internațională!»

Inmormântarea Arhiepiscopului și Mitropolitului VASILIE MANGRA

«*Ingroparea mea să se facă fără nici o pompă...*» Dorința i s-a împlinit în cel mai strict înțeles al cuvântului. În liniștea cimitirului «Kerepes» din Budapesta, în lumina palidă a torțelor din capela mortuară «trupul cel mult pătimitor» al mult sbuciumatului arhiepu, odihnește incremenit în cosciugul negru de metal, îmbrăcat simplu cum i-a fost și viața, în reverendă, patrafir și *semnul* crucii de dignitar bisericesc. Capul acoperit numai cu potcapiul roșu. Fața slabită, de culoare cerii, primise dela îngerul desrobitor de patimi al morții o îmblânzire a trăsurilor, pecetea adâncă împăcări.

Surorile Elisabeta Moga și Antipa Blaga, fratele Romul și nepoții Traian Blaga, sublocotenent, Ioan Mangra, stegar și Aureliu Mangra, veniți din depărtări «să-i dea sărutarea cea mai de pe urmă» și umezesc catafalcul sărac, fărămând din când în când fragmente dureroase din năcăjita lui viață.

La orele 10 din zi protoiereul asesor consistorial Matei Voileanu, designat prin testament ca preot slujitor, începe, cu glasuri înmormântare, în lacrimi, prohodul. — Liturghia o slujise P. C. Sa părintele Ghenadie Bogoeviciu în capela ortodoxă română din casele Gozdu. — Rolul cântăreților il îndeplinește asesorii consistoriali Lazar Triteanu și Dr. Vasile Bologa.

Pentru a petrece la gropnița rece pe acela care vreme de 2 ani a fost căpetenia bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, s'a prezentat în numele guvernului, ministrul pe lângă persoana Maiestății Sale contele Zichy Aladár, iar în numele ministerului de culte și instrucțiune publică consilierul de secție Dr. Petru Ionescu. Consistorul arhidiecezan a fost reprezentat prin I. P. C. Sa arhimandritul și vicar arhiepiscopesc Dr. Eusebiu R. Roșca și asesorii consistoriali Matei Voileanu, Lazar Triteanu și Dr. Vasile Bologa; consistorul din Arad prin asesorii consistoriali Traian Vățian și Petru Truțea, cel din Caransebeș prin I. P. C. Sa arhimandritul și vicar episcopalesc Filiaret Musta și asesorii consistoriali Andrei Ghidu și Stefan Jianu, iar cel din Oradea mare prin I. P. C. Sa protosincelul și vicar episcopalesc Roman Ciorogariu și asesorul consistorial Gheorghe Tulbure. Parohia ortodoxă română din Pesta a fost re-

prezentată prin P. C. Sa protosincelul Gh. Bogoeviciu, Dr. Gh. Alecsicu și I. Vulpe. În numele episcopatului și bisericii sărbești din Buda s-au prezentat protopopul sărbesc din Buda Vladimir Nedelcoviciu și N. Iobcoviciu, referent școlar.

De o deosebită atenție vorbește prezența Ex. Sale a contelui Gustav Majlath, episcopul romano-catolic al Ardealului, care în tot timpul ființei lui de față la actul înmormântării a citit în taină rugăciuni pentru odihna sufletului răposatului mitropolit.

Dintre membrii coloniei române din Budapesta au participat la trista îngropare: judele Onaciu, Cuibus, Damian, doamna C. Burdia și mai mulți preoți militari, iar dintre deputații canoniciei Gavrili Rednic, Petru Corcan și Hoványi Géza.

Cununi.

Pe sicriul fericitului în Domnul, al mitropolitului Vasilie s'au depus următoarele cununi:

1. Elisabeta, Romul, Antipa, Gheorghe: *Neuitatului nostru frate*, (funtă albă).

2. Consistorul mitropolitan: *Mitropolitului Vasilie Mangra*, (funtă neagră).

3. Consistorul din Oradea mare: *Fostului președinte și mitropolit*, (funtă lila).

4. Comunitatea bisericii ortodoxe române din Budapesta: *Mitropolitului Vasilie Mangra*, (funtă neagră).

5. A nemzetii munkapárt: *Mangra Vazulnak*, (tricolor maghiar).

6. A magyar országgyűlés képviselőháza: *Mangra Vazul emlékének*, (tricolor maghiar).

Dela capela mortuară convoiul de jale a petrecut rămășițele pământești ale mitropolitului Vasilie la groapa scundă săpată în *nisip*. Aici părintele Voileanu i-a citit desegarea obișnuită, iar cântăreții i-au însoțit coborârea în mormânt cu duiosul «în veci pomenirea lui».

Și groapa s'a închis pe când arborii, jaluitori copaci, își frângereau ramurile troenindu-și frunzele deasupra proaspătului mormânt....

Sufletul lui mult sbuciumat își va fi dat seama în fața marelui și dreptului Judecător. Rămâne ca aici pe pământ ziua de mâine și dreptul firii să-și spună cuyântul imparțial.

Înaintea moartei lui Vasilie Mangra s-a întâmplat un eveniment tragic. Într-o cameră a hotelului Bristol din Budapesta, arhiepiscopul, mitropolitul și deputatul Vasilie Mangra.

Eri, Luni la ora 9 dimineață, s'a stins într-o cameră a hotelului Bristol din Budapesta, arhiepiscopul, mitropolitul și deputatul Vasilie Mangra.

Joi, mitropolitul a plecat din Sibiu la Budapesta, unde s'a întâlnit cu episcopii Aradului și Caransebeșului, pentru a lucea măsurile de lipsă la convocarea congresului național bisericesc. Se știe că acest congres trebuia să se întrunească eri la Sibiu. Rescriptul regal necesar pentru deschiderea congresului însă rămasă încă nerăzolvat în ministerul cultelor, din pricina că s'a îmbolnăvit secretarul de stat de acolo. Pentru a accelera remiterea acestui rescript, veniseră capii bisericii gr. or. române la Budapesta, ear Dumineacă au ținut o conștiință intimă hotărând să convoace congresul național bisericesc la 3 Noemvrie la Sibiu.

Eri la ora 6 dimineață, i s'a făcut rău mitropolitului, — care suferă de mai mult

Din camera ungără

Contele Stefan Tisza pentru uniune personală.

— Alți vorbitori.

Sedinea din 17 Oct. se deschide prin vicepreședintul Simontsits la ora 10 jumătate.

Primul vorbitor este deputatul contele Stefan Tisza. Discursul său de o jumătate de oră este însoțit de aprobările camerei. Oratorul cere *stabilitatea unui personal*, dar nu introducerea de măsuri parțiale, ci organizarea completă și separată a chestiunilor de armată, afaceri externe și de finanțe. La tratativele de pace Ungaria va trebui să fie reprezentată deosebit de Austria. Tisza recunoaște, că răsboiu l-am pierdut, deși nu în înțelesul că am fost bătuți. Aproba ofertul de pace făcut lui Wilson pe temeiul celor 14 puncte și în deplină armonie cu Germania. Vorbitorul trece, după aceasta, la problema ceho-slovacă și în general la problema de naționalități. Chestiunea ceho-slovacă nu există, decât în pofta cehilor de a răpi din teritoriul Ungariei. Trebuie să convingem pe Wilson și opinionea publică, că problema naționalităților se prezintă la noi alt fel, de cum li s'a spus. (Deputatul Stefan C. Pop intrerupe: Vor fi întrebate probabil și naționalitățile) Tisza mai vorbește despre democratizare, intrerupt adese din partea deputaților partidului Károlyist.

Contele Mihail Károlyi declară, că integritatea teritorială a Ungariei se poate păstra numai în cazul democratizării desăvârșite.

Deputatul Ioan Benedek salută uniunea personală și zice că deputații camerei trebuie să se alăture la hotărârea cetățenilor *capitalei*, care ieri a cerut proclamarea Ungariei de sine stătătoare și independente. (Aclamări puternice în partidul Károlyi, în o parte din aderenții lui Apponyi, Vászonyi și la democrați). Benedek zice că, dacă se poate, trebuie să mergem cu Germania; dacă însă nu e cu putință, avem să pornim pe altă cale. În numele partidului Bizonii, prezintă o rezoluție în care se cere independența Ungariei.

Paul Szász înaintează hotărârea secției de imunitate în afacerea deputaților Lovászy și Vass, cari în ședința de ieri a camerei s'au declarat ca amici ai Intelectului. Se primește propunerea secției de a se da *admoniție* numiștilor doi deputați, având ca această hotărâre a parlamentului să se afișeze în comunele din cercurile electorale ale deputaților Lovászy și Vass.

Al. Giesswein susține, că Ungaria să participe ca membru de sine stătător la federația popoarelor. Prezintă propunerea să se aleagă din cameră o comisiune de 21 membri în afacerea organizării federației popoarelor.

Ședința se ridică.

În 18 Octombrie a vorbit deputatul Dr. Al. Vaida, sintetizând *vrerea și drepturile* neamului, care astăzi nu se mai poate trata ca o naționalitate, ci ca *națiune*, și subînțind nedreptățile ce ni se fac chiar și în cursul răsboiului, când floarea satelor românești sângerează, dând grăitoro devozi de credință pentru tron și patrie. În firul vorbirii a citit *hotărârea* comitetului național executiv, luată în ședință ținută la 12 Oct. în Oradea-mare.

Din scaunele de catifea s'au aruncat celule ce vorbeau în numele neamului vorbe grele, mai ales când reliefa trebuință categorică ca interesele noastre românești să fie reprezentate în mod deosebit. (Asupra vorbirii vom reveni).

I-a răspuns imediat premierul Wekerle declarând că internații politici n'au fost nicăieri tratați atât de omenește ca în Ungaria. România au fost internații numai când au cerut momente de apărare. Punctul de vedere al statului ungar față cu naționalități a fost totdeauna să dea libertate individuală egală. Aici intrerupe deputatul Stefan C. Pop: *Libertate națională*, și nu individuală ne trebuie.

Continuând Wekerle spune, că la conferința de pace va putea participa numai reprezentantul oficial al *statului ungar neimpărțit*, la ce Juriga, deputat naționalist slovac, strigă: *Și noi vom să fim acolo, și acolo vom fi*.

A urmat la cuvânt deputatul italian Ossolinac, cerând ca și pentru *Fiume* care-i italiano, să se aplice dreptul de liberă dispunere fără nici o restricție.

Apponyi luând cuvântul declară că sprijinește guvernul în toate acțiunile menite să asigure pacea, dar o pace care nu îștește integritatea țării. Cere ca politica externă să fie făcută în mod independent de Austria, — și democratizarea internă.

A urmat apoi o ședință secretă. La 5 ore p. m. continuându-se ședința publică, contele Károlyi prezintă proiectul de lege despre independența Ungariei, proiect care a tulburat din nou spiritele.

Deputatul Hock János critică politica lui Wekerle și a lui Tisza, despre care zice că nu-i aşa de primejdios ca Wekerle.

In ședință din 19 I. c. a camerei punctul principal l-a format vorbirea lui Károlyi Mihály pentru motivarea proiectului său de lege despre independența Ungariei.

România și Dobrogea

Soartea Dobrogei. — Bulgaria și Înțelegerea. — Lămuriri.

Cu ieșirea Bulgariei din cercul puterilor centrale, opinia publică din România a început eară să se ocupe cu soartea Dobrogei.

Cu părere de rău se constată, că pe când Înțelegerea a silit Bulgaria să părăsească ținuturile ocupate ale Sârbiei și Greciei, a lăsat ca Bulgaria să fie mai departe ocupată nu numai Dobrogea nouă, dar și *vechea Dobrogea*, fără să întrebe România, care a adus jertfe atât de mari pentru țările Înțelegerii.

Ziarul *Steagul* își exprimă teama, că în viitor Bulgaria va primi parte mai mare din *vechea Dobrogea*. Se pare că Înțelegerea voiește să răsplătească Bulgaria pe socoteala României, pentru serviciul care îl-a adus prin faptul că a ieșit din grupul puterilor centrale.

Acest lucru a produs o impresie rea în toate cercurile din Iași. De aceea reprezentantul Franței de acolo a cerut lămuriri în aceasta privință dela guvernul francez. Răspuns însă n'a sosit.

Știrile răsboiului

Budapestă, 20 Oct. (Of.) Frontul italic: Nu s'a petrecut nimic însemnat.

Frontul din Balcani: În Albania execuțam mișcările noastre fără pedești mai de seamă. La cursul sudic al Moravei, de ambele laturi, am respins înaintările dușmane. Sârbii au ocupat orașul Zaeci.

Seful statului major.

La frontul apusean trupele germane au evacuat mai multe localități din nordul Franței și din Belgia.

Pentru orfelinat

Au contribuit:

I. Parohul Ioan Radu din Geaca, a colectat din prilejul trist al înmormântării lui Alexandru Goga, căzut pe câmpul de luptă, dela credincioșii de acolo și rudeni 203 cor.

II. Aron Todea, înv. ort. rom. de prezent sublocotenent la I. R. 138 F. p. 298, 100 cor.

III. Comuna politică Pianul de Jos 100 cor.

IV. Invăț. George Bodea, colectă dela o nuntă țărănească cor. 60, contribuind următorii:

1. George Scrob, preot	Cor. 10
2. George Bodea, învățător	10
3. Naeș Macaveiu, primar	10
4. Chirilă Nicolae, vig. silv.	2
5. Oltean Ioan, subnotar	2
6. Nicolae Pantea, rig. silv.	2
7. Culda Sofia	1
8. Sicoe Petru	2
9. Orga Maria	3
10. Orga Sofia	4
11. Hristea Barbură	1
12. Trif Ioan Nera	2
13. Hristea Todor Boc	2
14. Culda Gafția	1
15. Maria Stan	4
16. Hrista Ilina	2
17. Trif Sofia	1
18. Orga Elisaveta	1

Suma: Cor. 60

V. Ioan Galea din Sadu și soția Maria născ. Brad cor. 20.

VI. Domnișoara Lavinica Barcaniu din Reșinari cor. 16.

Total 499 Coroane.

Contribuitorilor li se aduc căduroase mulțumiri.

Sibiu, la 17 Octombrie 1918.

Cassa arhidiecezană.

Aviz

La școală civilă de fete cu internat a Asociației se continuă prelegerile, întrerupte din cauza boalei spaniole, din 28 Octombrie n. 1918.

Directiunea școalei.

Din vremile de groază ale Cernăuțului

Jurnalul vienez *Zeit* aduce în numărul din 27 Septembrie 1918 o desfașurare exactă a evenimentelor care au provocat criza în ierarhia diecezei bucovinene.

Expunerea aceasta fiind scrisă cu deplină competență de consilierul aulic și fostul vicar general român, profesorul univ. emerit Eusebiu Popovici, îl dăm loc în traducere, ca să rămână documentul vremilor viitoare pentru cei ce vor scrie istoria Bucovinei fără părtinire, fără preocupare politică și fără cuget întuiecat de pornirea pătimășă.

Comunicatul oficios care însoțește «Desridicarea Arhiepiscopului Cernăuțului Dr. de Repta», având menirea să motiveze această măsură din punctul de vedere al guvernului, s-a multămit pentru acest scop cu simpla constatare că în Foaia Ordinațiunilor a Consistorului Arhiepiscopal din Cernăuț din 2 Octombrie 1914 numărul 47 a apărut o *curendă*,¹ cu bună seamă că de tot regretabilă, cu semnăturile: «Mitropolitul Vladimir, Vicarul Manastyrski», care publicaționează stării în fiecare patriot sentimentul de rușine și de amărăciune, care reclamă satisfacție corespunzătoare. Pentru scopurile ce le urmărește, comunicatul oficios nu afișă de cunună să adaugă că acel circular, care zice că ordinațiunea cuprinsă în el a fost dată parohiatelor de Mitropolitul Bucovinei și Dalmăției împreună cu consistorul său *pe urma unei înțelegeri* cu guvernul rusesc din Cernăuț, în realitate nu aduce adevarul, și că este dela un capăt până la altul alcătuirea numitului guvern rusesc, care a stors apoi subscrierea Arhiepiscopului, a consistorului și a vicarului Manastyrski prin amenințări severe că va lăua «măsurile cele mai aspre».

Lipsind acest adăos în comentarul oficios, comentatorii neoficiali au fost copiști de indignarea, că arhiepiscopul cu consistorul său a putut să ordoneze preoților săi atâtaea monstruosități nepatriotice, căte stau în circularul (ordonarea de rugăciuni pentru țar), și, nici nu la ordinul de neîncunjurat al guvernului rusesc, ci chiar în înțelegere cu dânsul.

Comentarul oficios a mai adăos pentru motivarea desridicării arhiepiscopului, că arhiepiscopul și consistorul său au putut ce-i drept să fi fost oarecum săliți la publicarea acelei circulare, totuș ei n'au trebuit să iee prea în serios amenințările «liberatorilor» rușești față de *unicul mitropolit gr. or. în Austria*, și că ei n'au trebuit să cedeze cu slabiciune în acel timp de serioasă încercare, dacă și se admite, în fața leialității tuturor participanților dovedită în cursul anilor în viața politică, că nu poate fi vorba de intenție rea, care constituie un delict. Această condamnare a comentarului oficial mă îndeamnă pe mine, care, ca membru al consistorului, consultat totdeauna de arhiepiscop, să împărtășesc și eu de «vina» care se atribue arhiepiscopului înțintă sa pe timpul teroarei la prima invazie rusească în Cernăuț, să Vă aduc D-Voastră și prin D-Voastră publicații la cunoștință acele imprejurări, sub presiunea căroră noi, fără nici un scut în

¹ Monitorul oficial austriac *Wiener Zeitung*, a publicat decretul imperial, prin care mitropolitul gr.-or. dela Cernăuț Dr. Vladimir Repta este scutit de-a mai purta conduceră mitropoliei gr.-or. din Bucovina. Când armata rusească năvălise în Bucovina, mitropolitul și consistorul au rămas în țară; iar în 2 Octombrie 1914 a apărut în *Foaia Ordinațiunilor Consistorului Arhiepiscopal* sub nr. 47 următoarea curendă sau circulară (o publicăm după text german):

Nr. 7941. În înțelegere cu domnul locțiitor rus din Cernăuț, am dat pînă consistorul meu cătră toți preoții următorul ordin, care are să fie urmat întru toate:

Te îndatorește, ca la slujba dumnezească să faci rugăciuni pentru sănătatea și fericirea celui mai credincios și mai purernic domitor, a lui Nicolae Alexandrovici, țarul tuturor rușilor, a mamei sale țarevna Maria Teodorovna, domnitora cea mai miloasă, a țarevei Alexandra Teodorovna, soția țarului, a fiului său cionomul țarevici Alexei și a nărelui duce Nicolae Nicolaevici. Mai departe: să se aducă rugăciuni pentru biruința armatelor drept măritoare ale Rusiei. Poruncesc totodată, ca în predici să înviji poporul să primească pe ruși și armatele lor că pe frați, cari vin la noi să ne scape de jugul celor de altă credință, spre a ne impune sub conducerea atotputernică a țarului. (Semnat): Vladimir m. p. Mitropolit, Manastyrski m. p. Vicar.

acel timp de grele suferințe, am fost siliiți prin amenințare cu silnicii, să punem *încălitura* sub acea nefastă circulară alcătuită *numai de guvernul rusesc* și nu, cum e vorba pe nedrept la începutul actului, de arhiepiscop și consistor în *înțelegere* cu guvernul rusesc.

Încă înainte de răsboi, arhiepiscopul — care a călătorit aproape în întreaga Europa de mijloc și de vest, dar n'a pus piciorul nici când în Rusia atât de aproape de Cernăuț și ca arhiepiscop nici nu voia nicicând să permită vreunui preot călătoria la Rusia, — era batjocorit de presa rusofilă din Cernăuț și acuzat de trădare față de biserică ortodoxă, fiindcă, în verdicte oficiale și interviuri s'a fost rostit contra pretențiilor rusofililor, mai cu seamă în Galicia, și fiindcă a contestat că în Austria ar fi persecutată biserică gr.-or., cum susțineau aceștia.

Când au intrat rușii în Cernăuț, se știa din comunicări oficioase și se auzi și dela ruși, că și arhiepiscopul stă pe lista de proscrisie. El și aștepta zilnic cu cufărul împachetat arestarea și deportarea sa la Rusia.

Rușii proclamară după intrarea lor în Cernăuț, că orașul este rusesc, depărtără insigniile monarhiei și amenințau prin afișe cu moartea orce opunere sau fapte suspecte contra regimului și armatei lor. Când însă a sosit un guvernator, teroarea era completă. Chiar în prima noapte au fost arestați cinci bărbați cu autoritate, între ei și primarul, de bună seamă, fiindcă după trebuchul lor nu păreau inofensivi pentru noua orânduire, și apoi duși la Rusia și tărați din închisoare în închisoare până la Siberia.

A doua zi dimineața arhiepiscopul și consistorul au fost chemați la guvernator și li s'a poruncit, deoarece Cernăuțul aparține acumui Rusiei, să se ieșă strict de ordinile sale, iar la serviciul divin să se facă rugăciuni pentru casa împăratăescă și armata rusească, căci numai astăva scutul bisericii ortodoxe.

Întreaga poporă era cuprinsă de spaimă, și după ce a fost admonițiată înainte de predare și de autoritățile proprii, să se supună și să observe o ținută prietenosoasă «în interesul conservării proprii», ea făceau totul ce i se cerea din partea rușilor, ca să nu fie suspectă de tendință antirusești.

Totuș n'au lipsit arestări, deportări, amenințări cu moartea, și chiar o condamnare la moarte pentru o vorbă neînsemnată a fost adusă la cunoștința publicului, spre groază generală. Apoi mai veni nevoia economică a poporăiei din oraș surprinse de ocuparea rusească, mai cu seamă la cei salariați, cari au fost remasă fără lefuri, și că arhiepiscopul și consistorul erau asediati de oameni cu rugămintea pentru intervenție la guvernator și pentru ajutoare. Si poporăia dela țară căută sprijin la păstorul ei suprem. Astfel arhiepiscopul avea să intre într-o mulțime. Eu guvernatorul îl trată cu un formalism rece, însă cu bănuieri și despotic, chiar și în privința serviciului divin în catedrală, la care asistă regulat cu ofițeri și soldați în mod oficiar.

In astfel de împrejurări n'am avut cum să nu ne supunem ordinelor date cu asprime de răsboi și cu amenințări pe față și ascunse, fără ca să ne expunem pe noi însine și poporăia la cel mai mare pericol.

In sfârșit tiranul, care avea între sfătuitorii săi și pe prim-redactorul ziarului rusofil de odinioară din Cernăuț, ne trimise circulara nemorocită, alcătuită gata, cerând subscrierea arhiepiscopului și tipărirea ei fără nici o schimbare în foaia diecezană a ordinațiunilor, pentru ca să o trimite apoi singur la preoți.

De repește ori arhiepiscopul a intervenit cu rugămintea să ne cruce de această rușine, sau să o reducă într-o atâtă, ca circulara să nu fie publicată ca ordinațiune a arhiepiscopului, ci ca poruncă a guvernului.

Dar înzadar.

Pentru un moment guvernatorul părea că s'ar fi înduplecăt, dar apoi pertractările său s'au sfârșit brusc cu aceea, că il puse pe arhiepiscop să spue în introducerea circulară, că o dă prin consistor în înțelegere cu guvernatorul și că poruncește execuția ei exactă, cerând apoi îscălitura arhiepiscopului și a vicarului Manastyrski până la o numită oră, cu amenințarea «celor mai aspre măsuri».

Noi eram convinși, că cea mai blândă din «măsurile cele mai aspre» va fi numai deportarea mitropolitului la Rusia și tărărea lui prin alte localități de exil, și chiar până la Siberia, ci, ceea ce ne făcea mai mare grija, erau represaliile contra poporăiei din Bucovina, contra moșnegilor, femeilor și copiilor.

Comentarul oficial spune, că amenințările rușești nu trebuiau luate astă de serios; însă la 159 unicul mitropolit din *înțeagă Rusie* a fost strangulat din partea statului în mănăstirea, în care a fost surgunit, și noi auzeam din toate părțile, că arhiepi-

scopul stă pe lista de proscrisie și cunoșteam acuzele, pe care scurt înainte de răsboi le-a fost rădicat rusofilul, care era confidentul guvernatorului, că mitropolitul a trădat biserica ortodoxă și a vândut-o guvernului austriac.

O deportare la Rusia, cu cunoșteau lipsă de considerare, n'ar fi putut-o suporta arhiepiscopul în vîrstă de 73 ani, cu o stare a sănătății astă de slabă. Ce-ar mai fi pățit însă biată poporăie împăimantată?

Pe de altă parte noi simțeam publicarea circularei în formă de ordinațiune a arhiepiscopului ca o rușine mare pentru noi, nu credeam însă că ea ar putea constitui o ispătă pentru păstorii sufletești, cari ar primi-o. Căci limba rusescă, forma curioasă a alcăturii, precum și conținutul dia-metral opus loialității cunoscute a mitropolitului și a consistorului, trebuia să arate oricum că circulara este de origine rusescă și că îscăliturile sănt siluite.

Mai eram apoi încredințăți, că vom întâmpina înțelegere la concordanță noastră austriaci și la guvernul austriac pentru situația noastră plină de spaimă și o judecată blândă asupra strămoșării noastre.

In fine noi aveam impresia cu privire la influența șefredactorului dela ziarul rusofil asupra guvernatorului, că poruncă inexorabilă a unei circulare arhiepiscopale n'are de scop să căștige preoții pentru ruși, ci mai mult să pedepsească pe arhiepiscop pentru ținută sa antirusescă înainte de răsboi.

Astfel noi, într-o ședință urgentă a consistorului, la care am participat numai eu, care sănă român, și încă 3 membri ucraini ai consistorului, cunoșcuți ca adversari ai rusofilismului, ear mitropolitul purta presidenția, stând deprimat fără să spună ceva, am ajuns după lupte sufletești la concluzia, mai cu seamă că eram zorii de terminul pus, că nu ne rămâne alta, decât să ne supunem, spre a evita năcăzuri și mai mari, acestei sile inevitabile.

In același timp am lămurit pe toți preoții, cu care am avut ocazie să vorbim.

Ea după depărtarea rușilor, într-o circulară cătră cier precum și într-un raport cătră guvernul i. r. al țării, noi am lămurit siluirea, la care ne-a expus dușmanul, regretând adânc că nu ni-a fost cu putință să ne sustragem dela aceasta, am reprobat și anulat circulara rușinoasă ca nepurcezând dela noi, ci purtând numai îscăliturile noastre siluite și-am asigurat clerul și guvernul de sentimentele noastre austriace și dinastice neschimbante.

Eusebiu Popovici, consilier aulic i. r. și profesor universitar emeritat, unul din cei doi arhimandriți gr.-or. din Bucovina cari au repăsat.

Stirile zilei

Parastas. Pentru odihna sufletului fericitului în Domnul, arhiepiscopul și mitropolitul *Vasilie* s'a slujit eri Dumineacă, parastas în catedrală prin I. P. C. Sa arhimandritul vicar arhiepiscopal *Dr. Eusebiu R. Roșca*, asistat de protopop Dr. I. Stroia, protoierul asesor cons. Dr. G. Proca și diaconul secretar consistorial Dr. Oct. Costea.

Amânarea congresului. Capii bisericii ortodoxe române întrunisi Dumineacă la Budapesta, hotărâseră să convoace congresul național bisericesc la Sibiu pentru ziua de 3 Noemvrie. In urma morții mitropolitului *Vasilie Mangra*, congresul se amâna până la zilele de Marti și Vineri. Scopul este a cruța numărul vitelor.

Timp răcoros în Sibiu. Conform raportului institutului meteorologic, temperatura în zilele din urmă a scăzut mult temperatură, în unele locuri este chiar sub zero, în imprejurimile comunei Bozovici a nins.

Boala încetată. Dela magistrat se anunță: Incetând boala de gură și de unghe la vite, se pot aduce la târgul de săptămână al Sibiului earăș vite de vânzare. Porci însă nu.

Trenurile accelerate și personale. Un comunicat oficial al căilor ferate ungare de stat anunță că în urma numeroaselor căzuri de boală spaniolă ivită între funcționarii căilor ferate, se reduce pe câteva trenuri circulația trenurilor accelerate și personale, începând cu ziua de 18 Octombrie n.

Distribuire de cartofi. Dela magistratul sibian se dă de știre, că în săptămâna aceasta se va face, — pe lângă predarea biletelor, — distribuirea de cartofi, cu prețul maximal de 42 *tilleri* de kg. Prăvălie și brătăriile, unde se vor lua cartofii în primire, sănt la: los. Bachner, Carol Binder, Rud. Binder, G. Breckner, Dörtenstein, Ganther, P. König, Buchinger, Meint, Stefan Moga, V. Niedermayer, F. Nussbächer, Otto, Reinhardt, G. Rössler, A. Schäffer, Fr. Schieb, Schlattner, Spilka, Sturm și Wawrina.

Mersul trenurilor. Sosesc, în gara din Sibiu, dela:

Nocrih	la 6:43 i. d. a.
Ciznădie	7.—
Vînț	7:25
Copșa	3:05 d. a.
Ciznădie	3:22
Făgăraș	12:23
Turnu roșu	5:57
Vînț	7:30
Copșa	10:05 noaptea.

Pleacă spre:

Ciznădie	5:23 i. d. a.
Copșa	6:20
Vînț	8—
Făgăraș	8:47
Turnu roșu	12:24 d. a.
Copșa	1:31
Ciznădie	1:40
Nocrih	3:38
Vînț	8—

Nr. 554/1918 Prot. (263) 2-3

Concurs

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională ort. română din Vârd, protopresbiterul Agnitei, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele impreunate cu acest post sănt:

a) Salarul fundamental legal de 1200 cor., din care 600 cor. din repartisie dela credincioși, ear restul din ajutorul pus în vedere de P. V. Consistor arhid. prin rezoluția de sub Nr. 5873 Școl. 1918, pe baza documentelor celui ales;

b) Lemne de foc atât de căte se dau azi (5 stânjini) și căte se vor da și în viitor pe seama învățătorului dela școala noastră dela comuna politică, făcute în pădure și aduse acasă. Lemnele sănt computate la salar în suma de 36 cor.

c) Bani de cvartir conform legii 240 cor. d) 1/4 jugăr pământ, eventual ecvi-

valentul legal.

Invățătorul ales va avea să instrueze și pe copiii din școala de repetiție, ear în cursul iernii și tinerimea adulătă, va conduce tinerimea și copiii de școală în Dumineci și sărbători la biserică și va cânta eu ei răspunsurile liturgice.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile de concurs instruite cu documentele necesare subsemnatului și să se prezinte în comună pentru a face cunoștință cu poporul.

Agnita, 27 Septembrie 1918.

Oficiul protopresbiteral ort. rom. în conțelegeră cu comitetul parohial concernent.

Joachim Mantean,
poprop

În cvartir și mâncare

Copii dela sate se primesc în întreținere la o văduvă de notar de sine stătătoare, în Sibiu, Strada Urezului Nr. 23.

(264) 2-2

Prăvălie de flori

Aduc la cunoștința Prea Onoratului public, că **prăvălia de flori**, în Sibiu, Piața mare Nr. 3-5, a trecut prin cumpărare în proprietatea mea. Mă voi năzu să furnizez, în această ramură de comerț, lucrurile cele mai nouă și cele mai frumoase, cu prețuri moderate.

Rog binevoitorul sprijin pentru întreprinderea aceasta.

Erna de Fegyverneky.

Se primesc învățăcei

la legătoria de cărți

Francisc Neuzil
Sibiu, Strada Franciscanilor.

QMSXYZLMLXVZ

nu înțelegem

pentru ce sănt frumoase unele dame; dar vom înțelege, îndată ce aflăm că întrebunțează pudră-Diana și cremă-Diana.

Prețurile:

Doză de probă... 3—K
Doză mare..... 6—K

De vânzare pretutindeni!

Monumente pe mormânturi

Monumente pentru căzuți în răsboi, Cruci la mormânturi, :- Table comemorative :- în peatră de toate sojurile se află în cel mai bogat assortiment la:

Urmașul lui Iosef Roubischek

R. BINDER

Nagyszeben, Burbergasse Nr. 36.

La «Librăria Arhidiecezană» în Sibiu, Nagyszeben, se află de vânzare :

Dr. Petru Span

conferință cetăță la congresul învățătorilor gr.-or. români din Biharia :

de **Nicolae Regman.**

Prețul: 30 fil. plus porto postal 6 fil.

In editura Comisiunei administrative a tipografiei arhidicezane a apărut :

Manual de cântări bisericești

sau

Octoihul mic

care cuprinde: Rânduiala Vecernie, Utrenie și a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobile, Polileul, Pripelile, Catavasiile, Irmoasele, Svetilene și a.

Se află în depozit spre vânzare la „Librăria Arhidicezană”.

Prețul unui exemplar:

Legătură simplă Cor. 5-50, plus porto postal recomandat 70 fileri. — Legătură imitație de piele Cor. 7-50, plus porto postal recomandat 70 fileri.

Revânzătorilor li se dă 10% rabat.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidicezană:

Conlucrarea omului cu Dumnezeu.**Predici**

de **Mihai Păcăian,**
protopresbiter

și alți preoți din ppresbiteratul B.-Comloșului

Prețul 3 cor., plus 12 fil. porto.

La «Librăria arhidicezană» din Sibiu, Nagyszeben se află de vânzare :

Căzut-a cubuna capului nostru

cuvântări funebrale

de

Dr. Ioan Lupaș.

Prețul unui exemplar 8 Coroane, plus porto postal recomandat 1 Cor.

A apărut și se află de vânzare la Librăria Arhidicezană din Nagyszeben — Sibiu :

Tipicul bisericii ortodoxe

Intocmit pentru trebuințele preoților români și ale elevilor seminariai de

Aurel Popoviciu,

duhovnic-econom seminarial, instructor de cântări bisericești și de tipic.

Aprobat de Preaven. Consistor arhidicezan prin decisul din 21/VII 1916. Nr. 7238 B.

Se vinde numai legat cu 5 Cor.
plus 50 fil. porto, recomandat.

îngrijită de **V. Stan**, profesor.

1. Legende, de S. Fl. Marian.
2. Epusat.
3. Balade populare, de V. Alecsandri.
4. Din lumea paserilor, legende după S. Fl. Marian.
5. Sentinela română, de V. Alecsandri.
6. Prihorul.
7. Impăratul Rogojină.
8. În noaptea sfântă.
9. Tara pomilor.
10. Lupulele lui Traian cu Dacii, după A. Vlăhuță.
11. În Nazaret.
12. De Crăciun.

Prețul: de fiecare număr 10 fil plus porto postal recomandat 40 fil.

In editura «Librăriei arhidicezane» din Sibiu—Nagyszeben a apărut și se află de vânzare

Apostolul

care cuprinde

Faptele și epistolele Sfintilor Apostoli.

Tipărit în zilele Preainățatului Imperat și Rege Carol al IV-lea, cu binecuvântarea Înalte Preașefitului Domn Vasile, Arhiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Mitropolit al Românilor de religiunea greco-orientală din Ungaria și Transilvania, consilier intim de stat al

Maiestății Sale ces. și reg.

Prețul unui exemplar:

Legătură simplă K 15—, plus porto postal K 3—
Legătură imitație de piele K 20—, plus porto postal K 3—.

Revânzătorilor li se dă 10% rabat.

La «Librăria Arhidicezană» în Sibiu—Nagyszeben se află de vânzare :

Biserica catedrală

dela

Mitropolia ortodoxă română în Sibiu.

Istoricul zidirii (1857—1906)
de

Dr. Ilarion Pușcariu,
Dr. E. Miron Cristea și Mateiu Voileanu.

Cu 24 ilustrații și 3 faeximile.

Prețul 4 cor., plus 60 fil. porto recomandat.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidicezană:

Despre caritatea creștinească.**Trei predici**

de

Abatele Metodiu Zavoral.

Prețul: 30 fileri plus 10 fileri porto.

Se vinde pentru scopuri culturale-filantropice.

Încercăți

In ziarul **Telegraful Român**, care apare de 3 ori pe săptămână, se publică cele mai ieftine

inserate și reclame

cu deplin succes. — Adresa: Administrația **Telegraful Român**, : : : Sibiu (Nagyszeben), Strada Măcelarilor 45. : : :

Cei ce fac comande pe temeiul acestor reclame și inserate, să amintească totodată și numele foii noastre.